

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och lagar som har samband med den

Till lagutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och lagar som har samband med den (RP 106/2022 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för utlåtande till lagutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tanja Innanen, justitieministeriet
- lagstiftningsråd Virpi Koivu, justitieministeriet
- polisdirektör Hannele Taavila, inrikesministeriet
- registerchef Sari Laitakari, Rättsregistercentralen
- specialsakkunnig Santtu Viiman, Migrationsverket
- polisinspektör Anssi Kangas, Polisstyrelsen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Dataombudsmannens byrå.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I propositionen föreslås det att lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (214/2012, nedan EU-straffregisterlagen), straffregisterlagen (770/1993), tvångsmedelslagen (806/2011) och lagen om Finlands deltagande i verksamheten för Europeiska unionens byrå för straffrättsligt samarbete (Eurojust) (1232/2019) ändras. Syftet med propositionen är att införa de ändringar som den så kallade Ecris-TCN-förordningen¹ föranleder i den nationella lagstiftningen. Dessutom är syftet att utfärda lagstiftning om genomförande av det direktiv som kompletterar förordningen (EU) 2019/884. Ecris-TCN-förordningen trädde i kraft den 11 juni 2019.

Utlåtande FvUU 26/2022 rd

Ecris-TCN är ett centraliserat informationssystem på EU-nivå med vars hjälp medlemsstaterna kan identifiera andra medlemsstater som har uppgifter om fällande domar mot medborgare i ett tredjeland (straffregisteruppgifter). Ecris-TCN kompletterar det nuvarande europeiska informationssystemet för utbyte av uppgifter ur kriminalregister (Ecris). Ecris-TCN innehåller sådana uppgifter om tredjelandsmedborgare som dömts i en medlemsstat som behövs för att fastställa personernas identitet, inbegripet uppgifter om fingeravtryck. De egentliga straffregisteruppgifterna ska också i framtiden förvaras i medlemsstaternas nationella register.

Förvaltningsutskottet har i sina utlåtanden om förordnings- och direktivförslagen ansett att det är viktigt att utveckla Ecris-samarbetet och förbättra informationsutbytet mellan myndigheterna, särskilt med avseende på bekämpningen av terrorism och annan grov brottslighet. Möjligheten för en medlemsstat att rikta sin begäran om uppgifter till de rätta medlemsstaterna ökar och påskyndar avsevärt utbytet av uppgifter om domar i brottmål. Hittills har det enda sättet att avgöra om en medborgare i ett tredjeland har tidigare fällande domar i andra medlemsstater varit att separerat fråga varje medlemsstat om dessa uppgifter.

Utbytet av straffregisteruppgifter inom ramen för Ecris-samarbetet berör i synnerhet brottmålsförfaranden. Det finns också bestämmelser om vissa andra användningsändamål. Det viktigaste av dessa är kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn eller frivilliga som deltar i verksamhet med barn. Enligt propositionen ska Ecris-TCN-systemet användas för samma ändamål som inom det nuvarande Ecris-samarbetet. Enligt utskottets uppfattning gör förordningen det möjligt att använda informationssystemet också till exempel vid viseringsförfaranden, förfaranden för erhållande av medborgarskap samt vid migrationsförfaranden jämte asylförfaranden. Propositionen innehåller dock inga förslag som gör det möjligt att använda informationssystemet för sådana ändamål i Finland.

I Finland är Rättsregistercentralen centralmyndighet i fråga om utbytet av uppgifter inom Ecris-samarbetet. Rättsregistercentralen gör sökningar i Ecris-TCN-systemet på begäran av den behöriga nationella myndighet som använder straffregisteruppgifter. Rättsregistercentralen lagrar också de uppgifter i systemet som krävs enligt förordningen. Enligt Ecris-TCN-förordningen är Rättsregistercentralen personuppgiftsansvarig när centralen behandlar personuppgifter med stöd av förordningen.

I propositionen föreslås det att det i tvångsmedelslagen tas in en ny bestämmelse (9 kap. 3 a §) om att ta fingeravtryck av en medborgare i ett tredje land, om han eller hon genom en lagakraftvunnen dom har dömts till fängelsestraff i minst sex månader och om fingeravtryck inte har tagits redan vid förundersökningen. Fingeravtryck tas enligt förslaget av polisen, som också för närvarande huvudsakligen ansvarar för att ta fingeravtryck. En medborgare i ett tredje land kan åläggas att infinna sig på ett lämpligt verksamhetsställe och han eller hon får också hämtas till verksamhetsstället för tagande av fingeravtryck.

1 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/816 om inrättande av ett centraliserat system för identifiering av EU-medlemsstater som innehar uppgifter om fällande domar mot tredjelandsmedborgare och statslösa personer.

Utlåtande FvUU 26/2022 rd

Den föreslagna bestämmelsen i tvångsmedelslagen grundar sig på artikel 5.1 b ii i Ecris-TCN-förordningen, där det förutsätts att en medlemsstat i enlighet med något av minimikraven i förordningen registrerar uppgifter om fingeravtryck för tredjelandsmedborgare i Ecris-TCN-systemet. Förslaget i propositionen motsvarar förordningens första alternativ. Detta alternativ har enligt propositionsmotiven ansetts leda till mer begränsad insamling av uppgifter om fingeravtryck och motsvarar således bättre dataskyddsbestämmelserna som gäller biometriska uppgifter samt den ståndpunkt som grundlagsutskottet framfört i utfrågningen om Ecris-TCN-förordningen. Det föreslagna alternativet kan enligt motiven anses vara tillräckligt med tanke på Ecris-samarbetet. I propositionen avses med fängelsestraff också villkorligt straff. Det andra minimikravet enligt förordningen är att fingeravtryck tas om en tredjelandsmedborgare har dömts för ett brott som är belagt med ett maximalt fängelsestraff på minst tolv månader. Fördelen med detta alternativ skulle ha varit att det sannolikt skulle vara enklare att bedöma om förutsättningarna uppfylls redan i förundersökningsskedet. Enligt motiven skulle detta dock leda till ett större antal fingeravtrycksuppgifter, eftersom skyldigheten att lagra uppgifterna skulle uppkomma också då domstolen dömt till bötesstraff eller till kortare fängelsestraff än sex månader. Förvaltningsutskottet föreslår att lagutskottet ytterligare bedömer hur genomförbara dessa alternativ är.

Det förslag om tagande av fingeravtryck som ingår i propositionen utgör en ny uppgift för polisen. Mängden merarbete bedöms dock inte som helhet vara betydande, eftersom fingeravtrycksuppgifter för medborgare i tredjeländer som misstänks för brott som kan leda till fängelse i regel alltid tas redan under förundersökningen. Möjligheten att hämta personerna vars fingeravtryck ska tas behövs för att säkerställa att registreringen kan utföras. En förutsättning för den föreslagna bestämmelsen är också att domen vunnit laga kraft. Utskottet påpekar att handläggningstiderna för brottmål i vissa fall kan vara långa, vilket kan leda till att den dömde hinner avlägsna sig ur landet innan fingeravtryck får tas. Enligt en bedömning till utskottet är antalet sådana fall dock litet med beaktande av att fingeravtryck av dem som misstänks för gärningar som kan leda till fängelse i allmänhet har tagits redan i förundersökningsskedet.

Det alternativ som föreslås för att ordna den nya uppgiften verkar enligt inkommen utredning fungerande ur polisens synvinkel. I det nya 3 a kap. i EU-straffregisterlagen föreskrivs bland annat om Rättsregistercentralens meddelande till polisen om att uppgifter om fingeravtryck saknas och om polisens meddelande till Rättsregistercentralen när uppgifter om fingeravtryck finns tillgängliga. Utskottet inskräpper att det i Rättsregistercentralens begäran noggrant ska nämnas vilka registreringsåtgärder polisen ska vidta med anledning av begäran, så att polisen endast registrerar de uppgifter som polisens behörighet utifrån begäran i fråga omfattar. I praktiken är det också i övrigt viktigt att säkerställa att processen löper smidigt.

Utskottet konstaterar att användning av fingeravtrycksuppgifter är den mest tillförlitliga metoden för att identifiera en person. Ecris-TCN-förordningen gör det också möjligt att lagra ansiktsbilder i Ecris-TCN-systemet. I propositionen har ändå ansetts att ett effektivt utbyte av straffregisteruppgifter genom användning av Ecris-TCN inte förutsätter att det i den uppgiftspost i Ecris-TCN som skapas i Finland inkluderas också ansiktsbilder. Endast i undantagssituationer finns uppgifter om fingeravtryck inte tillgängliga och då kan användning av ansiktsbilder anses ha betydelse. Enligt propositionsmotiven skulle dock ibruktagandet av ansiktsbilder i Finland medföra betydande kostnader som är större än nyttan med att införa ansiktsbilder i de uppgiftsposter i Ecris-TCN som skapas i Finland. Således föreslås ingen bestämmelse om lagring av ansiktsbilder. En-

Utlåtande FvUU 26/2022 rd

ligt motiven (s. 22) kan användningen av ansiktsbilder bedömas på nytt när de bestämmelser som avses i Ecris-TCN-förordningens artikel 6.2 godkänns.

I motiven behandlas de kostnader för informationssystem och andra kostnader som förslaget medför för Rättsregistercentralen och polisen. För en del av kostnaderna kan EU-finansiering utnyttjas, men förvaltningsutskottet understryker att det dessutom behövs betydande nationella satsningar. I fråga om de ekonomiska konsekvenserna av ändringar av informationssystemen hänvisas i motiven också till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om interoperabilitet mellan Europeiska unionens informationssystem, som förvaltningsutskottet har lämnat ett betänkande om (FvUB 17/2022 rd— RP 134/2021 rd). Riksdagen godkände propositionens lagförslag den 7 oktober 2022.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottet föreslår

att lagutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 13.10.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Riikka Purra saf
medlem Tiina Elo gröna
medlem Eveliina Heinäluoma sd
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Mika Kari sd
medlem Mats Löfström sv
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Mari Rantanen saf
medlem Piritta Rantanen sd
medlem Matti Semi vänst
medlem Heikki Vestman saml
medlem Heidi Viljanen sd.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne
utskottsråd Henri Helo.